

Редьярд Кіплінг

Книга Джунглів
Казки

Харків
«Фоліо»
2021

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Брати Мауглі

*Ніч несе на крилах вечірній птах,
Кажан вилітає з пільми.
А людей у полоні тримає страх,
Бо вільні до ранку ми.
Наша влада — з вечора до світання,
Коли Зграя в лісі панує.
Чуєш поклик? Доброго полювання
Всім, хто Закон шанує!*

Нічна пісня Джунглів

Надвечір жаркого дня в Сіонійських горах батько-Вовк прокинувся після свого денного спочинку, почухався, позіхнув і струсонув обважнілими лапами, щоб розігнати дрімоту. Мати-Вовчиця спала, поклавши свою велику сіру голову на чотирьох вовченят, а вони вовтузилися і тихенько скавуліли, і місяць заглядав у печеру, де жила вовча родина.

— Еге! — сказав батько-Вовк. — Час іти на полювання.

Він хотів було податися з гори у видолинок, аж раптом низькоросла тіль з кошлатим хвостом кинулася на поріг і занила:

— Хай тобі щастить, о Володарю Вовків! Щастя і міцних білих зубів твоїм славним діткам. Нехай вони не забувають, що в цім світі є голодні!

То був шакал, підлий Табакі, — усі вовки Індії зневажають Табакі за те, що він усюди нишпорить, збурює ворожнечу, розносить плітки і збирає покидь на сільському смітнику. І все ж таки вони бояться Табакі, бо він частіше з-поміж

інших звірів у джунглях хворіє на сказ, а тоді никає лісом і може вкусити кожного, хто трапиться назустріч. Навіть тигр тікає від ницого скаженого Табакі, бо сказ — це найстрашніше лихо для дикого звіра. У нас цю хворобу називають сказом, а звірі прозвали її «дівані» і тікають від неї.

— Можеш зайти і подивитися сам, — похмуро мовив батько-Вовк. — Немає тут ніякої поживи.

— Для вовка — так, — зігнувся Табакі. — А для такого сіромахи, як я, і обгризений маслак — розкіш. Ми, Гідурлоги — шакали, — харчами не перебираємо.

Він шмигнув у глиб печери, схопив оленячу кістку, на якій лишалося трохи м'яса, і, радий-радісінський, вдоволено захрумав.

— Дякую за частування, — сказав він, облизуючись. — Які гарні, славні діточки! Які в них великі очі! А вони ж іще такі дрібні! Та що це я кажу, — мені слід пам'ятати, що королівські діти змалечку вже як дорослі.

Табакі пречудово знав, що хвалити дітей уголос не годиться — бо так їх можна зурочити, — і тішився, бачачи, як знітилися їхні батько й мати.

Він трохи помовчав, зловтішаючись, що вчинив капость, а потім додав:

— Шер-Хан, Великий Тигр, змінив місце ловів. Цього місяця він полюватиме тут, у горах. Отак він сказав.

Шер-Хан облюбував місцину за двадцять миль звідси, біля річки Вайнганги.

— За яким правом? — гримнув батько-Вовк. — Закон Джунглів забороняє міняти місце ловів без попередження! Він розполохає здобич на багато миль довкола, і що мені робити? Мушу нині полювати за двох.

— Недаремно рідна мати назвала його Лангрі — Кульгавий, — презирливо докинула мати-Вовчиця. — Він змалку кульгає на одну ногу, от і вистежує тільки домашню худобу. Селяни на берегах Вайнганги його ненавидять, а тепер він утік сюди і лихо веде за собою: люди полюватимуть за ним у хащі, зловити не зможуть, а нам із дітьми куди подітися, коли вони підпалять траву? Уклінна дяка Шер-Хану!

— То що — передати йому вашу подяку? — прискалив око Табакі.

— Геть, паскудо! — рикнув батько-Вовк. — Швендяй зі своїм паном! Ти сьогодні вже своє зробив.

— Ну що ж, піду, — хихикнув Табакі. — Згодом Шер-Хан і сам подасть голос. Он він — у долині. Я міг би й не трудити ноги, щоб сповістити про це.

Батько-Вовк прислухався: унизу, в долині при невеликій річці, пролунало люте й злісне ревіння тигра, котрий упустив здобич і з досади казився на всю околицю.

— От недоріка! — мовив батько-Вовк. — Зчинити галас на нічних ловах! Чи він не може відрізнити наших оленів від товстих буйволів з Вайнганги?

— Цить! Він вистежує не буйвола і не оленя, — озвалася мати-Вовчиця. — Він полює на людину.

Ревіння змінилося глухим риком, що лунав немовби звідусіль. Це був той рик, що до смерті лякає дроворубів і селян, коли вони ночують у лісі, і часом змушує їх бігти просто до тигра в пазурі.

— Кажеш, на людину! — батько-Вовк вишкірив свої білі зуби. — Невже йому мало усілякої дрібноти та жаб у болоті, що його потягло на людське м'ясо, та ще й на наших угіддях?

Закон Джунглів, який завжди передбачливий, дозволяє звірам вистежувати людей лише тоді, коли вони навчають свою малечу полювати на здобич. Але навіть тоді звір не може вбити людину в тих краях, що їх обжила згряя чи його сім'я. Після загибелі людини з'являються білі люди на слонах, з рушницями і юрми темношкірих людей з гонгами та смолоскипами; і тоді усім звірам у джунглях буде скрутно. А ще звірі знають, що людина — найбільш слабке та безпорадне створіння з-поміж усіх, і поважному мисливцю не годиться її чіпати. Вони кажуть — і це правда, — що в людожерів лисіє хутро і випадають зуби.

Ричання стало гучнішим і завершилося оглушливим «А-р-р!» — так тигр сповіщає, що готовий до нападу.

Потім почулося озвіріле виття, не таке, як зазвичай у тигра.

— Спіймав облизня, — мовила мати-Вовчиця. — Ти диви! Батько-Вовк майнув на розвідини і неподалік від печери почув розлючений рик Шер-Хана, що шарудів у заростях.

— Цей дурило обшк собі лапи! З дурного розуму стрибнув у вогнище дроворуба! — пхикнув батько-Вовк. — А за ним і Табакі.

— Хтось лізе сюди, — сказала мати-Вовчиця, нашорошивши одне вухо. — Пильнуй.

У заростях почувся тихий шурхіт, і батько-Вовк присів на задні лапи, готуючись до стрибка. І якби хтось цієї миті подивився на нього, то побачив би найбільше диво — як вовк замер посеред стрибка. Він кинувся наперед, іще не бачачи, на що кидається, і раптом укляк на місці. Тобто він підстрибнув на чотири-п'ять футів угору і грудкою впав на землю.

— Людина! — прогарчав він. — Людське дитинча! Поглянь!

Перед ним, схопившись за нахилену до землі гілку, стояв голісінький смаглявий малюк, що ледь навчився ходити, — малесенька, ніжна жива грудочка. Такої дитини ще ніколи зроду ніхто не бачив уночі та ще й біля вовчого лігва. Малюк подивився в очі батькові-Вовку і засміявся.

— Ти диви, людське дитинча! — подивовано сказала мати-Вовчиця. — Я їх ще ніколи не бачила. Ану принеси його сюди.

Вовк зазвичай носить своїх вовченят у пащі, тому він може, коли треба, взяти в зуби яйце і не розчавити його; і хоча зуби батька-Вовка ухопили за спину малюка, коли він поклав дитину між вовченятами, на шкірі не лишилося й сліду.

— Яке ж воно малесеньке! Голе, а таке хоробре! — лагідно мовила мати-Вовчиця. (Малий пробирався між вовченятами ближче до її теплої підчерев'я.) — О, та ще й узявся смоктати разом з усіма! То он яке воно, людське дитя! Яка б то вовчиця могла похвалитися, що має серед своєї малечі людську дитину?

— Я чув, таке колись бувало, тільки не в нашій Зграї і не за моєї пам'яті, — сказав батько-Вовк. — Шерсті на ньому немає, і я міг би його вбити одним махом. Та ба — він мене не боїться!

При вході в печеру стало темно — велика кутаста голова і шия Шер-Хана затулили отвір. За ним верещав Табакі:

— Пане, пане, він побіг сюди!

— О, яка честь — до нас навідався Шер-Хан! — мовив батько-Вовк, грізно зблиснувши очима. — Чого бажає Шер-Хан?

— Віддай мою здобич! Людський вилупок сховався тут, — оголив ікла Шер-Хан. — Його батьки втекли. Віддайте дитину мені.

Шер-Хан, як і казав батько-Вовк, стрибнув через вогнище дроворуба, ненароком обпік лапи і розлютився. Проте батько-Вовк дуже добре знав, що вхід до печери для тигра завузький. У тому місці, де Шер-Хан стояв зараз, він не зміг би навіть ворухнути лапою. Йому було ніде розвернутись, як небораці, котрий надумав битись у діжці.

— Вовки — вільний народ, — сказав батько-Вовк. — Вони слухаються тільки свого ватажка, а не якогось там смугастого людожера. Людська дитина належить нам. Якщо захочемо, то самі її вб'ємо.

— «Захочемо!» А мені що з того? Клянуся буйволом, якого я вполював, я не буду стовбичити біля вашого смердючого кубла і випрохувати те, що і так моє за правом! Це кажу я, Шер-Хан!

Ревіння тигра відлунила печера. Мати-Вовчиця, відкинувши від себе вовчєнят, рвонулася вперед, і її очі, що сяйнули у пітьмі двома зеленими вогниками, стрілися з червонястими очима Шер-Хана.

— А я, Ракша (Чортиця), кажу тобі: людське дитинча моє, Лангрі, і лишиється в мене! Ніхто його не вб'є. Воно житиме і полюватиме у Зграї, разом з усіма! Гей, ти, мисливцю на голих дітлахів, рибожере, жаб'ячий глитаю, — настане час, і він вистежить тебе! А тепер геть звідси — бо, клянуся оленем, якого я вполювала (а я не вживаю стерва), ти полетиш до дідька, кульгаючи на всі чотири лапи, обсмалений лісовий покидьку! Геть звідси!

Батько-Вовк дивився на неї із захватом. Він уже призабув ті часи, коли змагався за свою Вовчицю в чесному бою

з п'ятьма вовками, — ті часи, коли вона полювала у Зграї і недаремно мала прізвисько Чортиця. Шер-Хан не боявся батька-Вовка, та з Вовчицею стати на герць не посмів: знав, що перевага на її боці й вона битиметься не на життя, а на смерть. Він із гарчанням позадкував з печери і, опинившись ззовні, ревнув:

— У своєму кублі і собака гавкає! Заждіть, що скаже Згряя про цього прибуду — людського покидька! Дитина моя, і рано чи пізно я її зжеру, довгохвості злодюги!

Мати-Вовчиця задихано впала ницьма біля своїх вовченят, і батько-Вовк похмуро мовив до неї:

— Цього разу Шер-Хан казав слухне: малога треба показати Зграї. Ти намислила лишити його собі, Мати?

— Лишити його собі? — важко дихаючи, віддунила Вовчиця. — Та воно ж само прийшло до нас, голе-голісіньке, темної ночі, — і все ж таки не побоялося! Поглянь, воно уже відпихає одного з моїх вовченят! Цей кульгавий людожер убив би його і втік на Вайнгангу, а люди з помсти зруйнували б наше лігво. Лишити його собі? Так, я його лишаю. Ану, лежи тихо, жабеня! О, Мауглі — так я й називатиму тебе, Жабеня Мауглі, — настане час, і ти вистежиш Шер-Хана, як він вистежував тебе.

— А що скаже Згряя? — спитав батько-Вовк.

У Законі Джунглів чітко сказано, що кожен вовк, завівши власну сім'ю, може покинути Зграю. Та коли його вовченята трохи підростуть, він мусить привести їх на Раду Зграї, яка збирається щоразу, коли місяць уповні, і показати їх усім вовкам. Потім вовченята можуть гуляти, де їм заманеться, і поки вони не вполюють свого першого оленя, нікому з дорослих вовків не дозволяється робити шкоди вовченяті. Якщо вбивцю буде спіймано, його скарають на смерть. Поміркуй трохи, і ти збагнеш, що так воно й має бути.

Батько-Вовк чекав, поки його діти підросли і стали на ноги, і ось одної ночі, коли збиралася Згряя, повів вовченят, Мауглі і Вовчицю на Склею Ради. То був гостроверхий пагорб, успанний великим камінням, за яким могли б сховатись і сто

вовків. Акела, здоровезний сірий вовк-одинак, обраний ватажком Зграї за свою силу та кмітливість, розлігся на скелі. Унизу сиділо більше сорока вовків різного віку та масті — від сивих, мов борсуки, старих одчайдухів, кожен сам-один міг здолати буйвола, до чорних трирічних недолітків, які потай гадали, буцімто й їм це також під силу. Вовк-одинак був їхнім ватажком уже близько року. Змолоду він двічі потрапляв у вовчу пастку. Якось люди жорстоко побили його і покинули, гадаючи, що він мертвий; тож із людськими звичаями він добре був обізнаний.

На Скелі Ради майже ніхто не розмовляв. Вовченята бавилися посередині, а довкруз сиділи їхні батьки. Подеколи хтось із дорослих вовків підводився, неквапно ступав до якогось вовченяти, пильно дивився на нього і тихо повертався на своє місце. Часом мати підганяла своє вовченя до смуги місячного сяйва, щоб його було видніше. Акела закликав з вершини:

— Ви знаєте Закон, ви знаєте Закон! Дивіться ж, гей, вовки!

І турботливі матері покvapливо відгукнулись:

— Придивляйтеся добре, гей, вовки!

Нарешті — мати-Вовчиця нашорошилася, бо черга підійшла до них, — батько-Вовк виштовхнув на середину кола Жабеня Мауглі. Гепнувшись додолу, Мауглі засміявся і почав бавитись камінцями, що виблискували в місячному світлі.

Акела жодного разу не підвів голови, що лежала на передніх лапах, лише час від часу скавулів:

— Дивіться ж, гей, вовки!

За скелею вчулося приглушене гарчання Шер-Хана:

— Дитина моя. Віддайте її мені! Нащо Вільному Народу людське дитя?

Акела навіть вухом не повів. Він лише мовив:

— Дивіться ж, о вовки! Нащо Вільному Народу коритися чужій волі? Дивіться добре!

Вовки загарчали усі разом, і один з чотирирічних недо-ростків у відповідь Акелі повторив слова Шер-Хана:

— Нащо Вільному Народові здався підкидьок?

Зміст

З «Першої Книги Джунглів»

БРАТИ МАУГЛІ

3

Мисливська пісня Сіонійської Зграї

23

ПОЛЮВАННЯ КАА

24

Пісня Бандар-логів

51

«ТИГР, ТИГР!»

52

*Пісня Мауглі, яку він співав на Скелі Ради,
танцюючи на шкурі Шер-Хана*

68

З «Другої Книги Джунглів»

ЯК ПРИЙШОВ СТРАХ

72

Закон Джунглів

90

НАВАЛА ДЖУНГЛІВ

91

Слово Мауглі до людей

119

ВЕСНЯНИЙ БІГ

120

Прощальна пісня

142

Питання до текстів, на які мають відповіді школярі.

Методичні рекомендації Т. М. Панасенко

145

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>